

Polibio, nel distinguere tra fenomeni naturali e fatti umani, critica coloro che, per spiegarli, chiamano sempre in causa la divinità o la sorte.

Ἐγὼ δὲ νῦν βούλομαι περὶ τούτου τοῦ μέρους διαστείλασθαι καθ' ὅσον ὁ τῆς πραγματικῆς ἱστορίας ἐπιδέχεται τρόπος. ἽΩν μὲν νῆ Δί' ἀδύνατον ἢ δυσχερὲς τὰς αἰτίας καταλαβεῖν ἄνθρωπον ὄντα, περὶ τούτων ἴσως ἂν τις ἀπορῶν ἐπὶ τὸν θεὸν τὴν ἀναφορὰν ποιοῖτο καὶ τὴν τύχην, οἷον ὄμβρων καὶ νιφετῶν ἐξαισίων ἐπιφορὰ συνεχῆς, ἢ τὰναντία πάλιν ἀγῶν καὶ πάγων καὶ διὰ ταῦτα φθορὰ καρπῶν, ὁμοίως λοιμικαὶ διαθέσεις συνεχεῖς, ἄλλα παραπλήσια τούτοις, ὧν οὐκ εὐμαρὲς τὴν αἰτίαν εὐρεῖν. Διόπερ εἰκότως περὶ τῶν τοιούτων ἀκολουθοῦντες ταῖς τῶν πολλῶν δόξαις διὰ τὴν ἀπορίαν, ἰκετεύοντες καὶ θύοντες ἐξίλασκόμενοι τὸ θεῖον, πέμπομεν ἐρησόμενοι τοὺς θεοὺς τί ποτ' ἂν ἢ λέγουσιν ἢ πράττουσιν ἡμῖν ἄμεινον εἴη καὶ γένοιτο παῦλα τῶν ἐνεστῶτων κακῶν. ἽΩν δὲ δυνατόν ἐστι τὴν αἰτίαν εὐρεῖν, ἐξ ἧς καὶ δι' ἣν ἐγένετο τὸ συμβαῖνον, οὐχί μοι δοκεῖ τῶν τοιούτων δεῖν ἐπὶ τὸ θεῖον ποιῆσθαι τὴν ἀναφορὰν. Λέγω δ' οἷον οὕτως. Ἐπέσχεν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς καιροῖς τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν ἀπαιδία καὶ συλλήβδην ὀλιγανθρωπία δι' ἣν αἶ τε πόλεις ἐξηρημώθησαν καὶ ἀφορίαν εἶναι συνέβαινε, καίπερ οὔτε πολέμων συνεχῶν ἐσχηκότων ἡμᾶς οὔτε λοιμικῶν περιστάσεων. Εἴ τις οὖν περὶ τούτου συνεβούλευσεν εἰς θεοὺς πέμπειν ἐρησομένους τί ποτ' ἂν ἢ λέγοντες ἢ πράττοντες πλείονες γινοίμεθα καὶ κάλλιον οἰκοίημεν τὰς πόλεις, ἄρ' οὐ μάταιος ἂν ἐφαίνετο, τῆς αἰτίας προφανοῦς ὑπαρχούσης καὶ τῆς διορθώσεως ἐν ἡμῖν κειμένης;

Polibio

Questionario

1. Riassumi brevemente il contenuto del brano.
2. Osservazioni sulla sintassi e sullo stile di Polibio.
3. Definisci il concetto di “storia pragmatica” per Polibio anche alla luce del presente brano.
4. Chiarisci il ruolo che la divinità e la τύχη rivestono nella storiografia polibiana.
5. Hai altre notizie sulla “oligantropia” nella Grecia ellenistica?

Durata della prova: 5 (cinque) ore. È consentito l'uso del dizionario di greco.